

Obrazovanje i vještine na zapadnom Balkanu

Jamele Rigolini
Svjetska banka

ZAŠTO OBRAZOVANJE?

- **Obrazovanje promovira rast.** Kognitivne vještine (kritičko razmišljanje, rješavanje problema, itd.) su jako bitne za dugoročni ekonomski rast
- **Obrazovanje smanjuje siromaštvo.** Jedna dodatna godina obrazovanja povećava zaposlenost za 1,2 procentna poena, a zaradu za 9 procenata godišnje. Povrati su veći u zemljama s niskim i srednjim prihodom
- **Zahtjevi za vještinama se mijenjaju.** Nova radna mjesta zahtijevaju da radnici imaju stručne vještine, budu spremni za rad i sposobni da odgovore na zahtjeve za promjenom vještina

...ali bez obzira na njegov značaj, obrazovanje se na zapadnom Balkanu suočava sa velikim izazovima.

SVEUKUPNO, VELIKI IZAZOVI VEZANI ZA OBRAZOVANJE I VJEŠTINE OTEŽAVAJU IZGLEDE ZA RAST I PRIBLIŽAVANJE EU

- **Kvalitet:** Ishodi učenja se popravljaju, ali značajno zaostaju za EU
- **Relevantnost:** Relevantnost obrazovanja za tržište rada i dalje predstavlja izazov
- **Inkluzija:** Slab pristup razvoju u ranom djetinjstvu (ECD) i izazovi vezani za kvalitet/napuštanje obrazovanja među ugroženim grupama

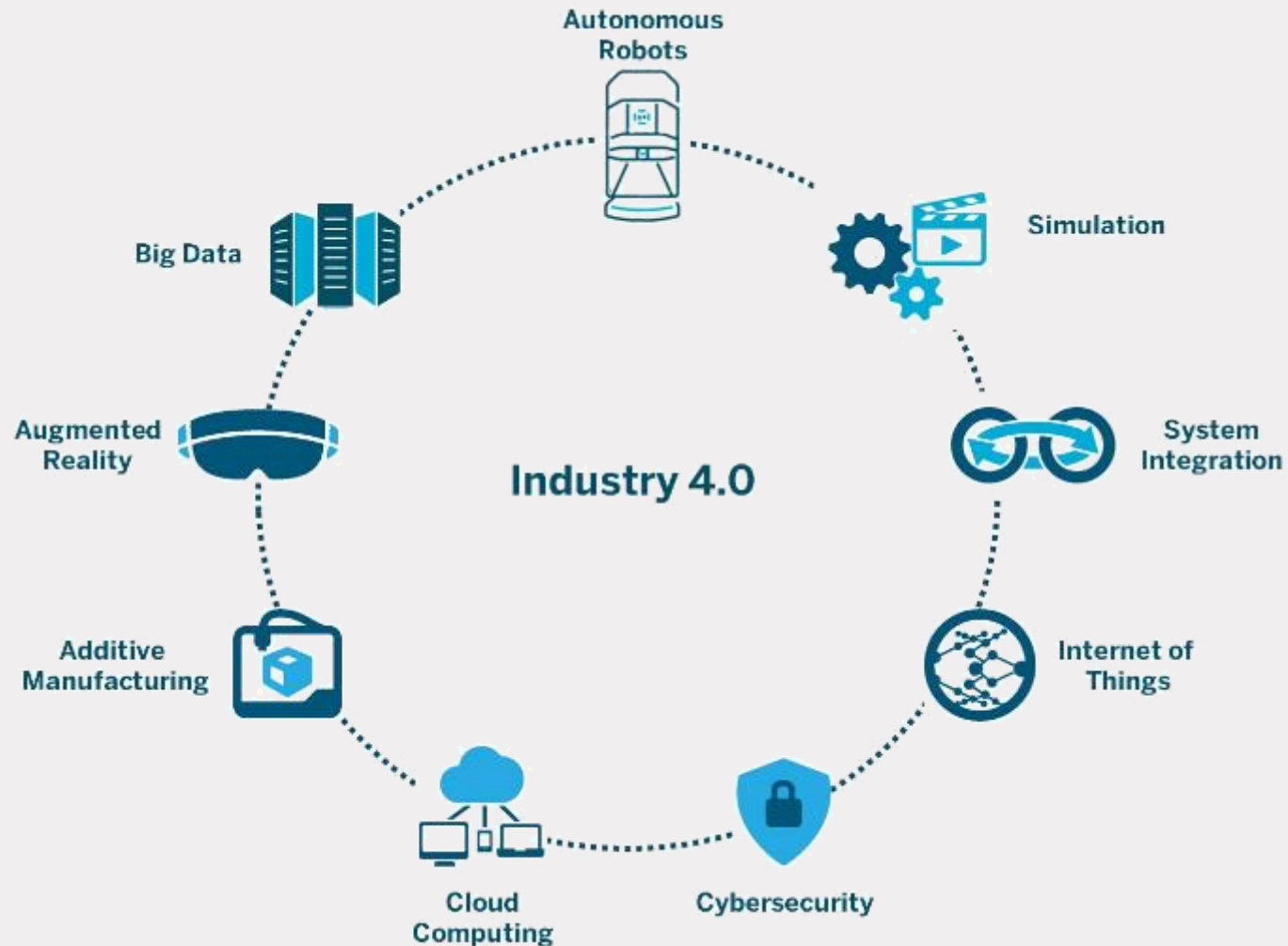
AGENDA INKLUZIJE JE ISTOVREMENO I AGENDA RAZVOJA

U Srbiji će do 2030. skoro 30% novih radnika uključivati pojedince iz ugroženih i manjinskih grupa

VJEŠTINE SE STIČU TOKOM CIJELOG ŽIVOTA I SVAKI STADIJ JE OD KRITIČNOG ZNAČAJA

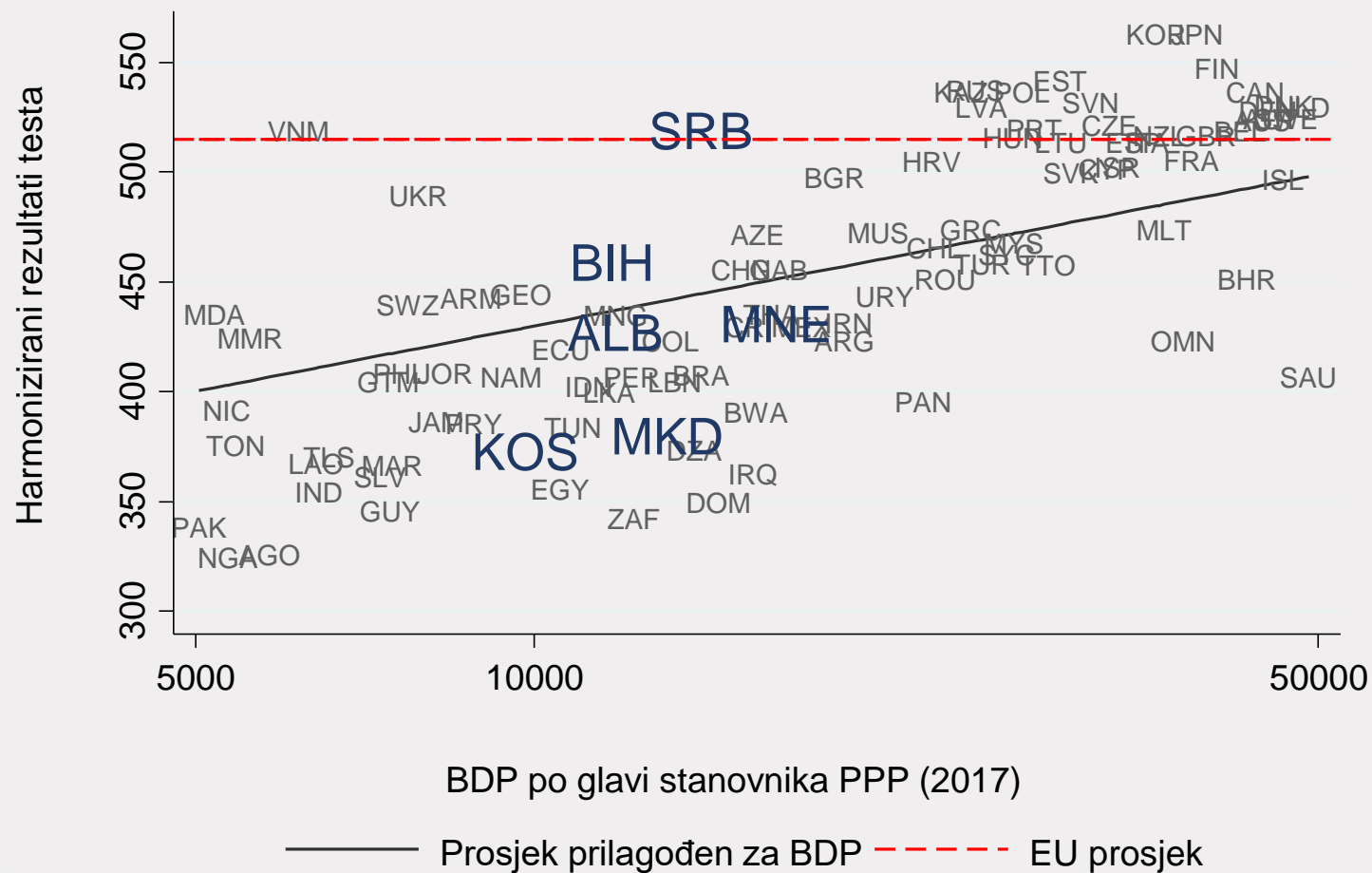

ZAHTJEVI RADNIH MJESTA SE MIJENJAJU, A STRUČNE VJEŠTINE SU SVE NEOPHODNIJE

- ✎ **Osnovne vještine** su i dalje od velikog značaja
- ✎ Ali zahtjevi za vještinama se mijenjaju zbog faktora kao što su **tehnologija, big data** (prikupljanje velikih količina podataka), **automatizacija i globalizacija**
- ✎ **Radna mjesta koje ne zahtijevaju velike vještine** se sve više automatiziraju
- ✎ **Socio-emocionalne vještine i spremnost za obuku** postaju sve bitniji

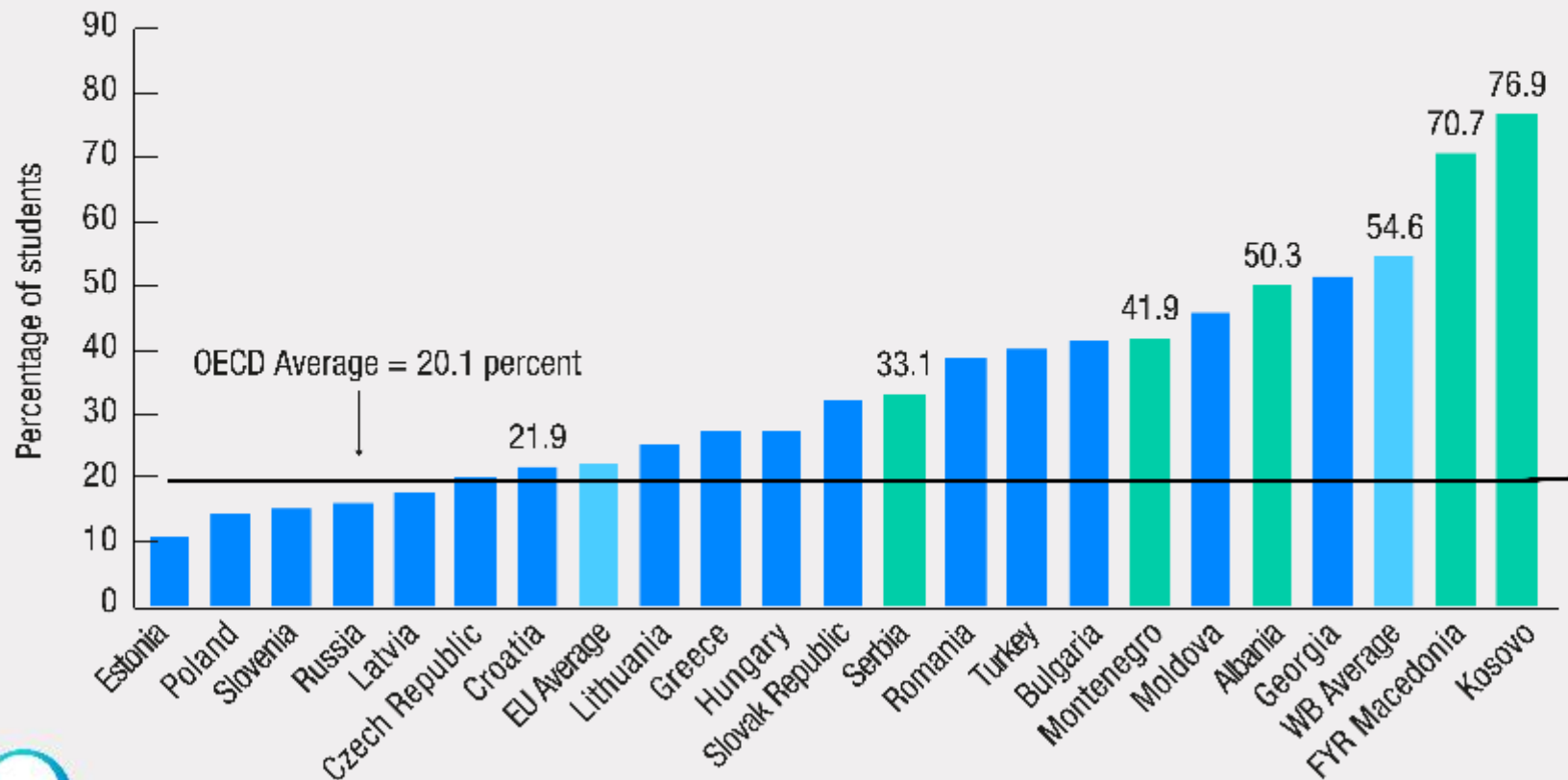
KVALITET (1/2): ISHODI UČENJA SE POPRAVLJAJU, ALI U VEĆINI ZEMALJA I DALJE ZAOSTAJU ZA EU PROSJEKOM

U smislu približavanja EU, zemljama zapadnog Balkana bi trebalo **29 godina** da dostignu EU prosjek za vještinu čitanja.

KVALITET (2/2): PREKO 50% UČENIKA NEMA OSNOVNE KOGNITIVNE VJEŠTINE

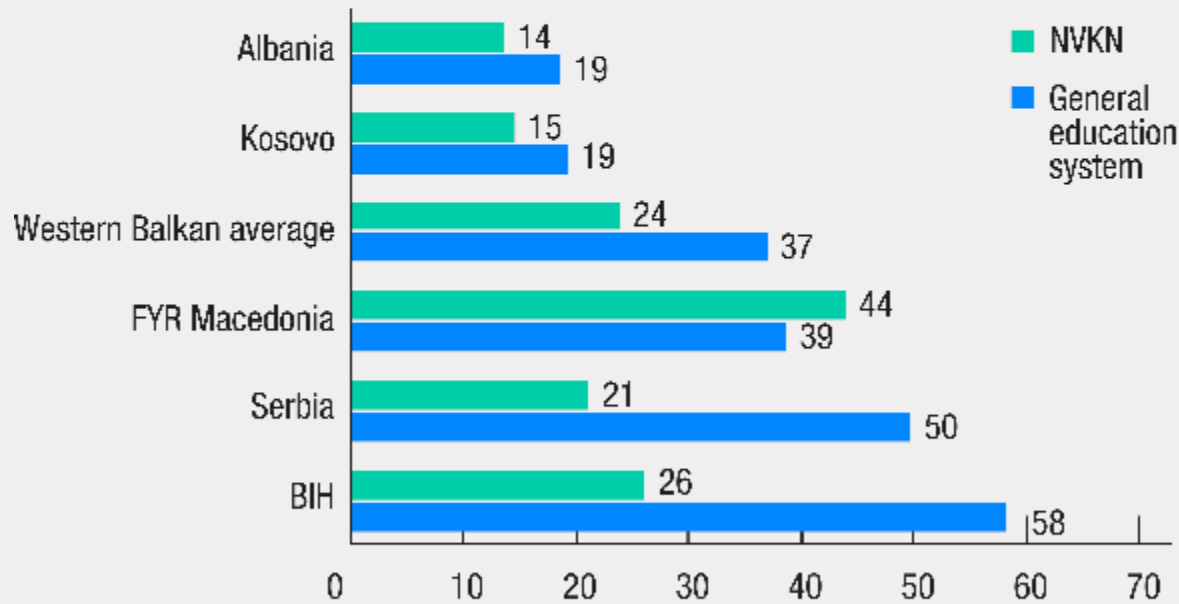
Harmonizirani ishodi učenja

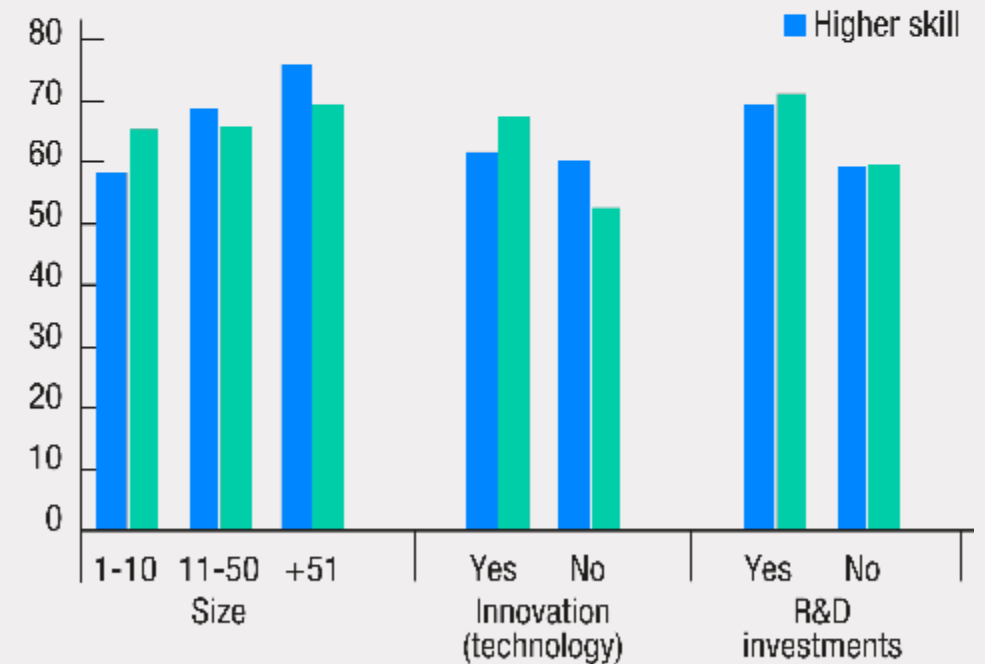
Na Kosovu i u Makedoniji u ovu kategoriju spada preko **70 procenata** učenika

RELEVANTNOST: POSLODAVCI SE SLAŽU DA OBRAZOVNI SISTEM NE DAJE ODGOVARAJUĆE VJEŠTINE I IMAJU POTEŠKOĆE S PRONALASKOM RADNE SNAGE S POTREBNIM VJEŠTINAMA

Sistemi obrazovanja/obuke NE daju ljude koji adekvatno zadovoljavaju potrebe poslovanja, prosjek za zapadni Balkan (% firmi koje se slažu sa ovim navodom)

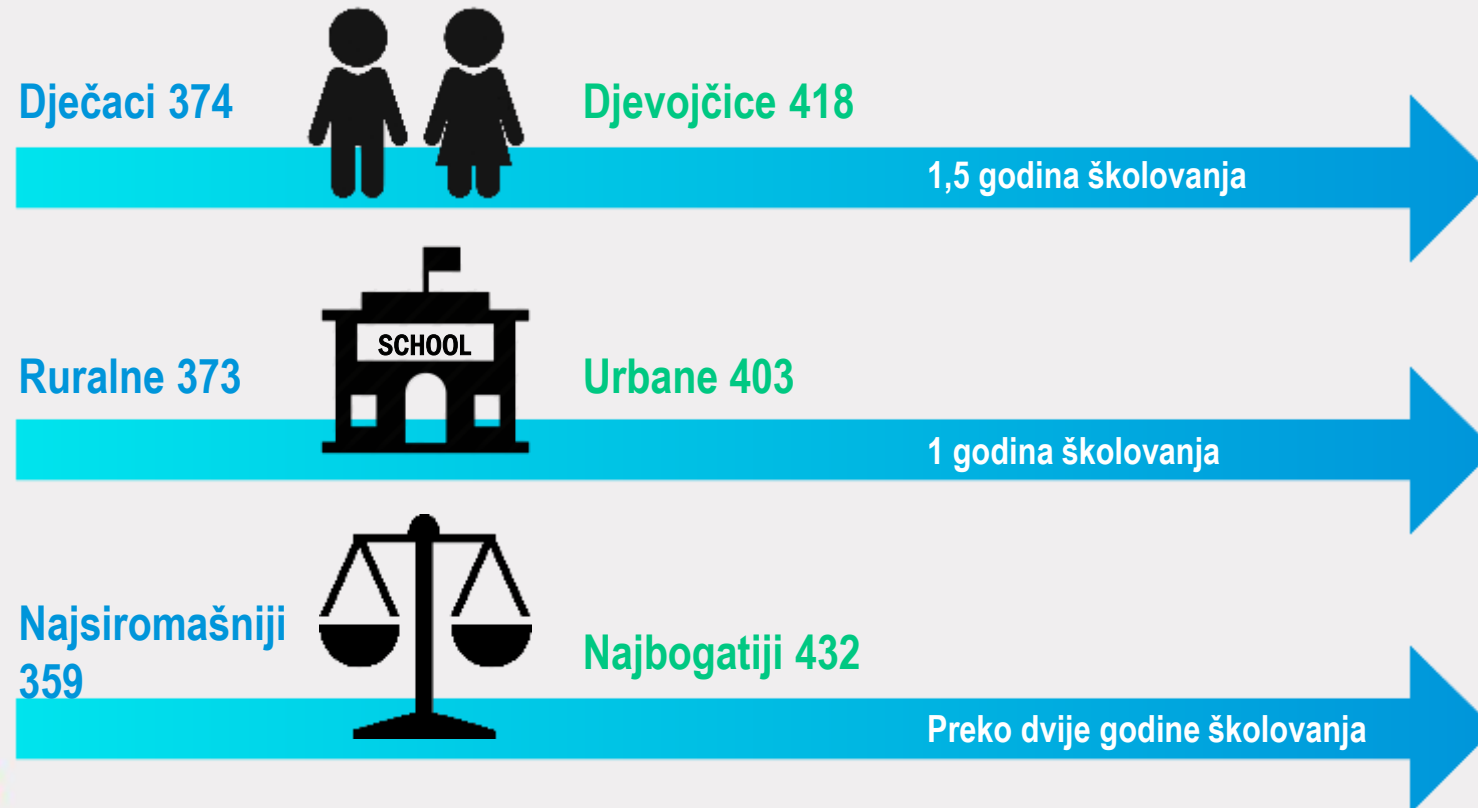

% firmi koje su probale zaposliti radnike, ali su naišle na poteškoće zbog nedostatka vještina ili iskustva prijavljenih kandidata

INKLUZIJA (1/2): RAZLIKE U ISHODIMA UČENJE PRISUTNE PO OSNOVU RODA, LOKACIJE I PRIHODOVNE GRUPE

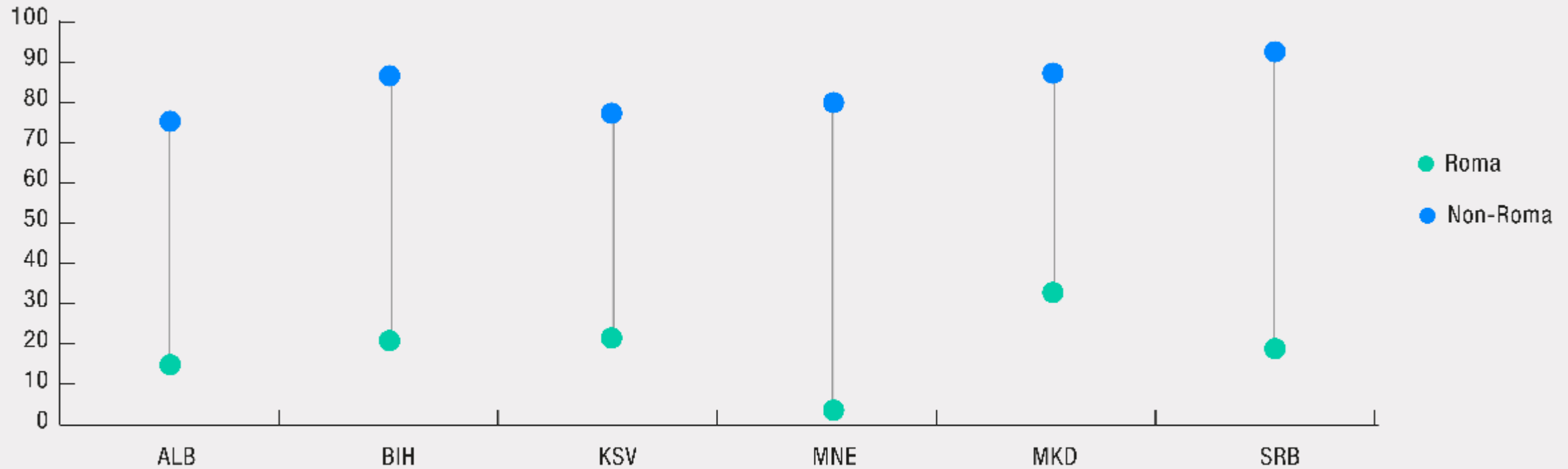
Profil istraživanja: Prosjek zapadnog Balkana u čitanju, PISA

Kriza učenja na zapadnom Balkanu — Rezultati u 300-tima predstavljaju problem u naprednim modernim ekonomijama

INKLUZIJA (2/2): SIROMAŠNE I UGROŽENE GRUPE SU ISKLJUČENE IZ (KVALITETNIH) USLUGA

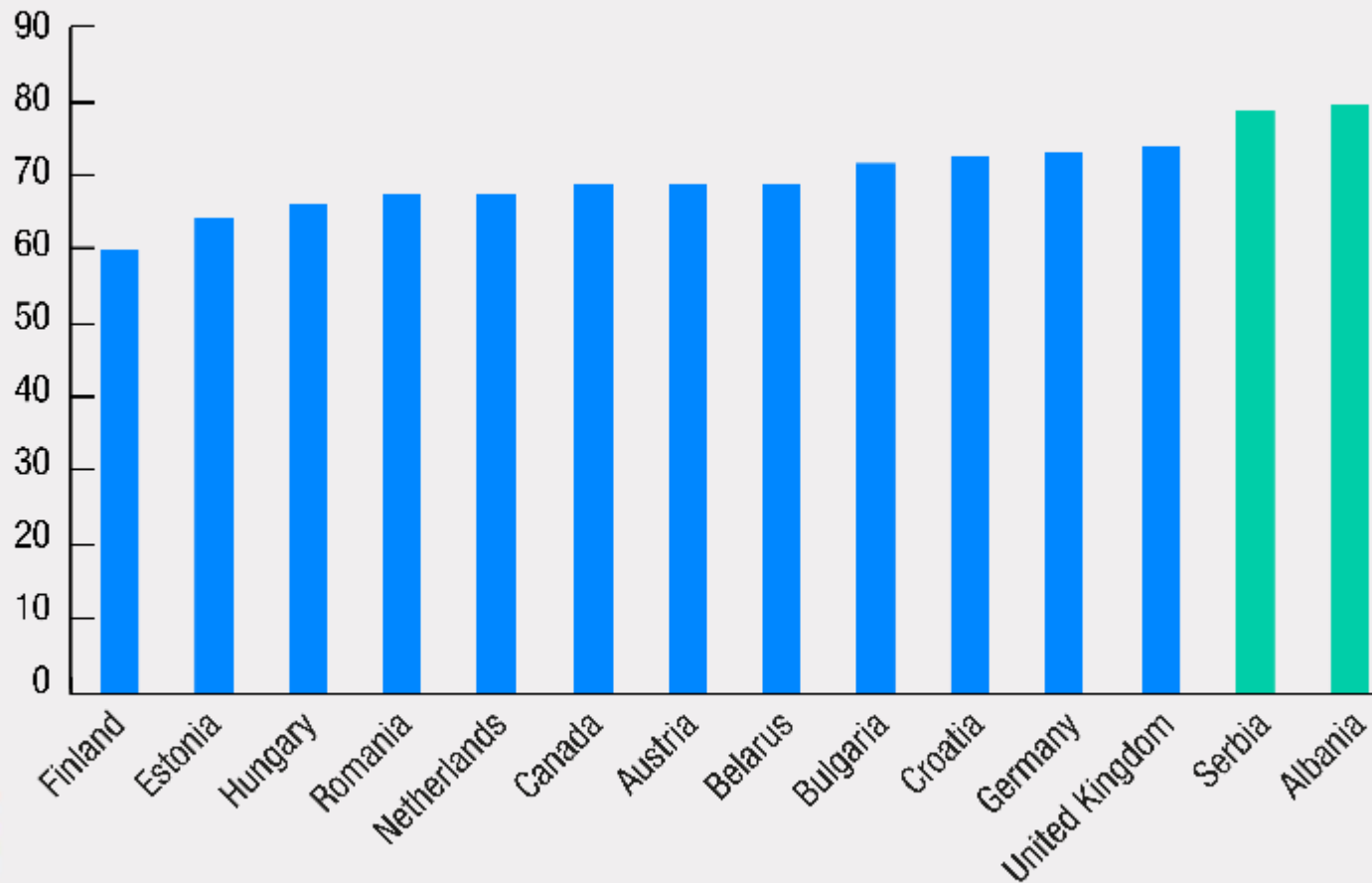
Stopa završene četvorogodišnje srednje škole (ugrožene grupe dobi 22-25)

RESURSI: EFIKASNOST I EFEKTIVNOST POTROŠNJE

Naknada za osoblje kao udio u ukupnoj potrošnji javnih obrazovnih institucija

Demografske promjene su rezultirale prevelikom mrežom škola i izuzetno niskim omjerima učenik-nastavnik
→ **neefikasna potrošnja**

Nesposobnost prilagođavanja potrošnje znači da se dodjeljuju nedovoljna sredstva

Malo prostora za stavke neophodne za unaprjeđenje učenja ili modernizaciju sistema → **neefektivna potrošnja**

Nepostojanje ciljanih pristupa za usmjeravanje resursa na škole koje zapostaju → **neravnomjerna potrošnja**

A student wearing glasses and a blue shirt is sitting at a desk, reading an open book. There are several stacks of books on the desk. A blue speech bubble is overlaid on the left side of the image, containing the text 'Prioriteti za reformu sistema'.

Prioriteti za
reformu sistema

ELEMENTI OBRAZOVNOG SISTEMA

ECEC/Predškolsko	Kvalitet & relevantnost 	Pristup & inkluzija 	Efikasnost 	
Opće				
Tehničko/stručno				
Tercijarno				

KVALITET I RELEVANTNOST

Prioriteti za reformu sistema

- **Kvalitet** mogućnosti za učenje u **ranom djetinjstvu**, usmjerenih na one u nepovoljnom položaju;
- **Priprema nastavnika**, prakse i profesionalni razvoj;
- **Nastavni plan i program** usmjeren na temeljne, kognitivne i socio-emocionalne vještine;
- **Efektivno upravljanje školama, inputi za učenje i korištenje podataka** za efektivno planiranje i držanje nastave;
- **Sistemi za mjerenje ishoda učenja**, osiguranje kvaliteta na nivou obrazovanja;
- **Uvezivanje sa privatnim sektorom** da bi se osigurali ishodi relevantni za zapošljavanje diplomiranih srednjoškolaca i studenata; i
- **Uvezivanje sa programima stažiranja/zapošljavanja** da bi se osigurala efektivna integracija na tržište rada.

PRISTUP I INKLUZIJA

Prioriteti za reformu sistema

- Povećati **raspoloživost predškolskog prostora** sa posebnim fokusom na siromašne i Rome,
- Povećati potražnju kroz bolje veze sa sistemom socijalne zaštite i poticaje i podizanje svijesti roditelja o značaju **ranog učenja**,
- Ojačati **sposobnost monitoringa** da bi se identificirao i spriječio prestanak školovanja; i
- Uvesti paket **usluga podrške za siromašne i učenike lošijeg uspjeha** na svim nivoima obrazovanja.

EFIKASNOST

- Uvesti **transparentne i pravične** mehanizme finansiranja;
- **Racionalizirati rashode** u skladu sa demografskim trendovima;
- Provesti strategije **optimalizacije mreže**;
- Izgraditi kapacitete na regionalnom, lokalnom i institucionalnom nivou za **izvještavanje/analizu podataka i upravljanje resursima**; i
- Kod visokog obrazovanja uvesti **alate** za finansiranje zasnovano na **strateškim ishodima**.

HVALA